

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у вересні 2024 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

В Україні

12 вересня Президент Литовської Республіки Гітанас Науседа, в рамках робочого візиту до Києва, відвідав Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» з нагоди 510-ї річниці битви під Оршею. Під час візиту сторони обговорили продовження проєкту із відновлення пам'ятника видатній постаті воєначальника та одного з найбільших покровителів Лаври – Костянтину Острозькому. Упродовж останніх десяти років заповідник активно співпрацює з литовськими партнерами, реалізуючи міждержавні проєкти, спрямовані на відновлення історичних пам'яток, пов'язаних з династією князів Острозьких.

17 вересня відбулася перша телефонна розмова між міністром культури та стратегічних комунікацій України Миколою Точицьким і міністром культури Італії Алессандро Джулі з моменту їх призначення на відповідні посади. Очільники міністерств обмінялися думками щодо концепції спільних дій, нових ініціатив та об'єднання зусиль із захисту української культурної ідентичності. Напередодні, 16 вересня, міністр культури та стратегічних комунікацій України провів онлайн-зустріч з міністеркою спадщини Канади Паскаль Сент-Онж. Йшлося про співпрацю щодо захисту національної спадщини, музейних проєктів, зокрема, добудову Національного музею Голодомору-геноциду. Окрім цього, обговорили необхідність посилення боротьби з інформаційною агресією, яка загрожує об'єктивному висвітленню подій в Україні та світі.

13 вересня міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Точицький розпочав Культурну платформу «Україна відкрита для світу», створену для пошуку шляхів популяризації української культури на міжнародній арені. Дискусійні модулі платформи присвячено кінематографу, культурній дипломатії та промоції. Платформа зібрала українських та іноземних діячів культури та дипломатії, серед яких були послы Японії Мацуда Кунінорі, Бельгії Люк Якобс, Великої Британії Мартін Гарріс, Італії Карло Формоза та інші. На культурній платформі «Україна відкрита для світу» також виступив американський актор Майкл Дуглас.

7 вересня у Львові відбулося офіційне відкриття Інституту документування і взаємодії – «INDEX майбутнього», на якому виступили американський історик Тімоті Снайдер та український письменник і військовослужбовець Сергій Жадан. INDEX є проектом Інституту гуманітарних наук у Відні (IWM). Головними завданнями Інституту документування і взаємодії є гуртувати ініціативи, що документують російську війну проти України. З вересня в INDEX почала працювати перша група стипендіатів програми IWM та INDEX, що займатиметься документуванням війни. До неї ввійшли Йогана Котішова, докторка філософії з Чехії, український доцент Артем Харченко, український митець Богдан Бунчак, докторка філософії Крістіна Гук та французька журналістка Наталі Нугайред.

Програма ЄС «Креативна Європа» продовжить підтримку сектору культури та креативних індустрій України у 2025 році. Відтак українські проекти аудіовізуального спрямування мають можливість взяти повну участь у конкурсах підпрограми «Медіа», що спрямована на розвиток, розповсюдження і просування європейських творів. Наразі оголошено про відкриття шести таких конкурсів, а саме: «Європейська спільна розробка»; «Розробка відеоігор та імерсивного контенту»; «Телевізійний та онлайн контент»; «Розвиток талантів та навичок»; «Медіа 360°»; «Інноваційні інструменти та бізнес-моделі». Загальний обсяг фінансування проектів, що здобудуть гранти в рамках згаданих конкурсів, становить 81,5 млн євро.

Український інститут став офіційним партнером міжнародної онлайн-платформи Google Arts & Culture, що надасть можливість світовій аудиторії ознайомитися з унікальними зразками культурної спадщини України. Співпраця розпочалася з публікації історій проекту «60-ті. Втрачені скарби», першою з яких стала історія життя та творчості мисткині-шістдесятниці Любові Панченко, яка зробила вагомий внесок у розвиток українського декоративного мистецтва.

За кордоном

10 вересня у Нью-Йорку розпочала роботу чергова, 79 сесія Генеральної Асамблеї ООН. У її роботі взяла участь і українська делегація. 22 вересня для участі в заходах у рамках тижня високого рівня Генеральної Асамблеї ООН прибув Президент України Володимир Зеленський. На полях Генасамблеї Президент провів двосторонні переговори з лідерами низки країн, зокрема з Прем'єр-міністром Індії Нарендрою Моді (серед іншого йшлося про залучення Індії до повоєнної відбудови, а також взаємодію в галузях освіти, науки та культури) та з Прем'єр-міністром Японії Фуміо Кішидою, якого Президент нагородив орденом Ярослава Мудрого I ступеня у знак подяки за потужну підтримку України від початку повномасштабного вторгнення росії, в тому числі фінансову та гуманітарну допомогу. На полях Генасамблеї ООН дипломати та правники обговорили російську політику стосовно України під час заходу «Культурна ідентичність і спадщина в умовах збройного конфлікту: засвоєні уроки та способи захисту». Про російські злочини, спрямовані на

руйнування культурної спадщини України розповів у своєму виступі Генеральний прокурор Андрій Костін.

В рамках візиту до США Володимир Зеленський та перша леді Олена Зеленська відкрили виставку, присвячену творчості української художниці-авангардистки О. Екстер. Виставка «Олександра Екстер: сцена – це світ» (Alexandra Exter: The Stage Is a World) триватиме до 19 січня 2025 року. Вона пропонує дослідження творчого шляху мисткині у період з 1913 по 1934 рік. Також Президент взяв участь у зустрічі та дискусії з українською громадою Нью-Йорка, яку модерувала Надзвичайний та Повноважний Посол України в США Оксана Маркарова. Крім того, у США перша леді України Олена Зеленська відвідала Массачусетс, де зустрілася зі студентами, викладачами та керівниками Українського наукового інституту Гарвардського університету. Головна тема зустрічі – розвиток Глобальної коаліції українських студій, яка має на меті об'єднати всі ініціативи, спрямовані на вивчення та дослідження української культури, історії, мови та літератури. Під час візиту до Гарвардського університету Олена Зеленська передала його бібліотеці книжки з харківської друкарні, які вціліли після російського ракетного удару у травні.

З 19 до 21 вересня в Неаполі (Італія) проходила зустріч міністрів культури G7. У заході також взяв участь міністр культури та стратегічних комунікацій України М. Точицький. Основна мета заходу – обговорення розвитку та захисту культури як глобального суспільного блага та важливого каталізатора для сталого майбутнього. Головна тема події – питання захисту культурної спадщини від сучасних загроз, включно зі зміною клімату, незаконною торгівлею культурними цінностями та наслідками збройних конфліктів. Особливу увагу також приділено відродженню української культури, зруйнованої внаслідок російського вторгнення. У рамках триденної зустрічі міністри культури країн G7 взяли на себе зобов'язання допомагати Україні відновити її культурну спадщину, якій була завдана шкода. Про це йдеться у підсумковій декларації. Крім того, 19 вересня під час зустрічі міністрів культури країн G7 США оголосили про виділення 1 мільйона доларів Міжнародному центру з вивчення питань збереження та реставрації культурних цінностей (ICCROM) для захисту культурної спадщини України. Грантову угоду підписали помічниця Державного секретаря США Лі Саттерфілд та генеральна директорка ICCROM Аруна Франческа Марія Гуджрал. Проєкт «Стійка спадщина», який розрахований на 30 місяців і фінансується через Фонд посла США для збереження культурної спадщини (AFSP), передбачає створення національної структури для управління ризиками та надзвичайними ситуаціями.

20 вересня, у рамках зустрічі міністрів культури G7 в Неаполі, міністр Микола Точицький провів низку двосторонніх перемовин: з міністром освіти та культури Японії Моріямою Масахіто, із заступницею Генерального секретаря Міністерства культури Франції Од Акарі-Боннері, із заступницею міністра культурної спадщини Канади Ізабель Монду, з Державним міністром МЗС ФРН з питань міжнародної культурної політики Каті Койль, із заступницею Держсекретаря США з питань публічної дипломатії та громадських зв'язків Лі

Саттерфілд, з міністром креативних індустрій, мистецтв та туризму Крісом Браянтом, з міністром культури Італії Алессандро Джулі. Основними темами були захист культурної спадщини та культурної ідентичності України та її сприйняття на міжнародній арені, боротьба з дезінформацією. Також 20 вересня під час зустрічі міністрів культури G7 міністр культури Італії Алессандро Джулі вручив М. Точицькому медаль «Два роки українського спротиву». Ця нагорода є символом міжнародної підтримки та визнання героїчного опору українського народу. Монетний двір Італії за підтримки уряду оголосив про початок виготовлення медалей, які будуть виставлені на продаж. Ця ініціатива спрямована на те, щоб показати світові незламний дух боротьби України за свою незалежність та національну ідентичність.

23 вересня, у рамках офіційного візиту до США міністра культури та стратегічних комунікацій України Миколи Точицького, американська сторона передала культурні цінності, викрадені росією, які походять з тимчасово окупованих територій України. Так, у приміщенні Постійного представництва України при ООН, заступник міністра національної безпеки США з питань стратегії, політики та планування Роберт Сільверс передав Миколі Точицькому 4 середньовічні залізні шаблі, датовані IX–XIII століттями. Передача стала можливою завдяки взаємодії між МКСК, Службою зовнішньої розвідки України, Посольством України в США, Національним музеєм історії України та Інститутом археології НАН України.

24 вересня в Нью-Йорку Микола Точицький провів зустрічі з генеральним директором Metropolitan Opera Пітером Гелбом та виконавчим і художнім директором Карнегі-Хол Клайвом Гіллінсоном. Під час зустрічей йшлося про втілення спільних з українською стороною проєктів.

Заступниця голови Київської міської державної адміністрації Ганна Старостенко виступила на Світовому конгресі Організації міст всесвітньої спадщини у Кордові (Іспанія), що мав на меті розробити нові програми для посилення співпраці та сприяння міжнародним партнерствам. Організація міст світової спадщини (OWHC) налічує понад 300 міст-учасників з усього світу, що мають об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. У своєму виступі Г. Старостенко закликала міжнародну спільноту об'єднати зусилля для захисту та збереження культурної спадщини Києва й України в умовах війни. На конгресі було прийнято План дій на 2025–2026 роки, в якому особливе місце передбачено підтримці Києва.

Альбертський університет у Канаді започаткував стипендіальну програму з кримськотатарських студій на факультеті національних досліджень, який діє у рамках Канадського інституту українських студій. Першою стипендіаткою стала кримська татарка Нара Наріманова, яка вступила на докторську програму в Альбертському університеті.

10–11 вересня в Пекіні посольства України та Канади в Китаї провели виставку «BringKidsBack» та презентацію книги «Living the War». Захід мав на меті висвітлити трагедію депортації українських дітей. Під час заходу також відбувся показ документального фільму британської режисерки М. Спрінгіс

«Чому ми?». Крім того, відвідувачам було показано відеоінсталяцію з історіями дітей, яких було повернуто в Україну завдяки ініціативі Bring Kids Back UA.

25 вересня в Галереї вітражів Сейму Литви було відкрито виставку «Ціна мовчання світу», яка розповідає історії 33 українських дітей, життя яких обірвала війна, розв'язана росією. Її організаторами у співпраці із Платформою пам'яті Меморіал стали професор Вільнюського університету Арунас Валіуліс, професорка Харківського медичного університету Ольга Белоусова та Лінас Слусніс, депутат литовського Сейму.

У столиці Перу місті Ліма відбулось відкриття виставки «Мамо, я не хочу війни!», що є результатом спільного польсько-українського проекту, організованого Державним архівом Польщі та ініціативою «Мамо, я бачу війну» за підтримки Міністерства закордонних справ Польщі. Експозиція об'єднує історичні малюнки польських дітей під час Другої світової війни та сучасні малюнки українських дітей, які постраждали від російського вторгнення у 2022 році.

Європейський тур інтерактивної виставки «Україна в мініатюрі» продовжився у Німеччині. 7 та 8 вересня вона діяла у Мюнхені, у рамках фестивалю Surebloom. Проєкт «Україна в мініатюрі» представлено Програмою сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агенцією США з міжнародного розвитку (USAID) та реалізується міжнародною організацією Ract в Україні. За допомогою 29 мініатюрних 3D-моделей, відео та VR-туру виставка демонструє культурні пам'ятки України, зокрема будівлі, зруйновані внаслідок російської агресії.

2 вересня у Бухаресті за ініціативи Посольства України в Румунії та за підтримки Національної бібліотеки Румунії було організовано фотовиставку «Невидані дипломи». Це міжнародний проєкт, який вшановує пам'ять українських студентів, які ніколи не отримують власний диплом, через те що їхнє життя забрала війна.

Вшанування пам'яті

В Україні

29 вересня у Національному історико-меморіальному заповіднику «Бабин Яр» відбулося відкриття виставки «Хтось був сусідом: Вибір, людська поведінка та Голокост». Її присвятили 83-м роковинам трагедії у Бабиному Яру. Співорганізатором виставки є Меморіальний музей Голокосту в США, який вперше реалізував спільний проєкт з українською стороною. В експозиції – фотографії, спогади свідків подій, історичні відомості щодо політики нацистів, залученості місцевого населення до злочинів проти євреїв. Побачити матеріали виставки можна до 31 грудня. Участь у її відкритті взяли, зокрема, Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Бріджит Брінк, Надзвичайний і Повноважний Посол Держави Ізраїль в Україні Михайло Бродський, дипломатичні представники більше ніж 20 країн світу. З відеозверненням до присутніх звернулася директорка Меморіального музею Голокосту в США Сара Блумфілд.

За кордоном

Спеціальний показ стрічки «Арсенал» Олександра Довженка з нагоди 130-річчя українського режисера організували у Берліні Український інститут у Німеччині у співпраці з Довженко-Центром та кінотеатром «Арсенал», де проходив захід. Фільм було показано під живий музичний супровід мультиінструменталіста і композитора Гая Бартелла. Після показу відбулася дискусія, в якій взяли участь кінознавиця А. Онуфрієнко та голова Berlinale Forum Б. Вурм, модераторкою виступила М. Зорик, менеджерка з комунікацій Українського інституту в Німеччині.

Визнання Голодомору

Нижня палата парламенту Швейцарії – Національна рада – в ухваленій заяві визнала Голодомор 1932–1933 років геноцидом українського народу. Станом на 25 вересня Голодомор визнали геноцидом парламенти 28 держав.

Закордонне українство

За кордоном

Найбільший український вуличний фестиваль Північної Америки, Bloor West Village Toronto Ukrainian Festival, відбувся у Торонто (Канада) з 15 по 17 вересня. Захід, який має на меті розповісти світові про багату українську культуру, традиції, історію та вклад української діаспори у розбудову та розвиток Канади, відбувся 28-й раз поспіль.

Міжнародний фестиваль української культури «Україна Фест» святкував свої 10-ті роковини у містах Льорет-де-Мар та Барселона (Іспанія) 14–15 вересня. Фестиваль є одним із проєктів Української асоціації «Джерело» (Барселона) та відбувається за підтримки Генерального консульства України в Барселоні та місцевих влад міст Барселони та Льорет де Мар.

На території Українського православного собору святого Андрія у столиці США Вашингтоні пройшов 21-й щорічний Український фестиваль. Цього року Посольство України в США підтримало участь у фестивалі українських виконавців – переможниці конкурсу «Червона рута» 1997 року Каті Чилі та бандуриста, засновника гурту «Шпилясті кобзарі» Ярослава Джуся. Посол О. Маркарова відзначила організаторів цієї культурної події та, зокрема, вручила Марті Софінеті нагороду від Президента України Володимира Зеленського – «Золоте серце».

21–22 вересня у Центрі української культури та документації в Угорщині у Будапешті до 210-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка відбувся II Міжнародний фестиваль «Перехрестя епох. Шевченкіана». Програмою фестивалю було передбачено проведення лекції «Образ Тараса Шевченка у творчості художників» та кількох майстер-класів, зокрема з написання каліграфічного почерку доби Козаччини – скоропису. Запрошеними лекторами були викладачі кафедри дизайну і теорії мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ), професор Богдан Губаль та доцентка Надія Бабій. Події відбувались на тлі виставки художніх гобеленів «Художні

рефлексії» професора Богдана Губалю та виставки художньої каліграфії студентів спеціалізації «графічний дизайн» кафедри дизайну і теорії мистецтва ПНУ.

Україну було представлено на щорічному Ярмарку національностей Естонії «Etnolaat», що тривав упродовж трьох днів у Таллінні. Конгрес українців Естонії разом з Союзом українок Естонії, Українським земляцтвом «Два кольори», Українським земляцтвом Естонії взяв участь у цьому заході. Було представлено концертну програму за участі вокального гурту «Провесінь», гурту «Перелаз», співачки Ірени Павлюк-Петерсон, дуету RUNA, дівочого дуету у складі Карини Полтавець та Аліси Слонової.

Україну було представлено на святкуванні Європейського дня мов 26 вересня в Абу-Дабі. У рамках заходу посольством України та Українською жіночою ініціативою в ОАЕ було організовано український стенд з матеріалами про українську мову. На відвідувачів чекала концертна програма від різних країн, зокрема виступи українських артистів: учасниці шоу «Голос країни» Анни Аніцой, танцювального ансамблю «Коралі», а також ансамблю пісні і танцю «Червона Калина» (ОАЕ).

У столиці Хорватії Загребі напередодні Дня захисників і захисниць України було розгорнуто виставку народного мистецтва і творчості «Талановиті українці». До неї увійшли роботи митців, які через війну в Україні вимушено прибули до Хорватії.

У Римі відбулося офіційне відкриття Українського дому – культурного осередку, покликаного стати місцем для зустрічей українців в Італії, міжкультурного діалогу та підтримки України за кордоном. При Українському домі працюватиме школа для дітей.

26 вересня Посол України в Латвії Анатолій Куцевол під час візиту до Кекавського муніципалітету зустрівся з українською громадою міста Кекава, відкрив «Українську книжкову полицю» в міській бібліотеці міста Баложі. Крім цього, відбулося підписання Меморандуму про співпрацю між Новобілоуською громадою Чернігівської області та муніципалітетом Кекава за участі голови міської ради Кекави Вікторії Байре, посла України Анатолія Куцевола та делегації з Нового Білоусу.

У Клайпедській бібліотеці ім. Єви Сімонайтіте відбулася подія «Сила літератури, уяви та пам'яті» – зустріч з українським письменником Юрієм Андруховичем. Участь у заході також взяв Посол України в Литві, Петро Бешта. Модерувала дискусію працівниця бібліотеки, представниця української громади Клайпеди Лариса Сидоренко.

Музика В Україні

Запрошеним закордонним учасником II міжнародного фестивалю «VIVA MUSICA ORGANUM» у Рівному (тривав 29 серпня – 9 вересня) був чеський органіст Йозеф Кратохвіл. Його сольний концерт «TE DEUM» відбувся 1 вересня у Залі камерної та органної музики Рівненської обласної філармонії за

підтримки Генерального консульства Чеської Республіки у Львові та Чеського центру у Києві.

У межах VI Волинського фестивалю органної музики «Luchesk Organum» 1 вересня у Луцькому кафедральному костелі Святих Апостолів Петра і Павла виступив Бйорн О'Віде, диригент, органіст, кантор та музичний директор Храмів Берліна і Брандербурга, з концертом під назвою «Espressione».

Канадську оперно-симфонічну диригентку, засновницю і музичного керівника Ukrainian Freedom Orchestra Кері-Лінн Вілсон призначено головною диригенткою провідного камерного оркестру України – Національного ансамблю солістів «Київська камерата».

За кордоном

У столиці Польщі відбувся ювілейний X Фестиваль «Дні української музики», що має на меті знайомити польського слухача з класичними творами українських композиторів. Захід організовує фундація Pro Musica Viva, її засновник польський диригент українського походження Роман Ревакович. 10-ті «Дні української музики» проходили 8, 10 та 13 вересня у концертній студії Польського радіо ім. Вітольда Лютославського. В одному з концертів взяв участь Національний ансамбль солістів «Київська камерата», який виконав прем'єру твору «Escape Velocity» Юрія Пікуша, а також твори інших сучасних українських композиторів, таких як Золтан Алмаші та Олександр Козаренко. «Дні української музики у Варшаві» відбуваються завдяки вже вдруге призначеній трирічній дотації міста Варшава та дотації міністерства культури та національної спадщини Республіки Польща у співпраці з Національним інститутом музики і танцю.

Артисти Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії під керівництвом Володимира Сивохіпа взяли участь в Українському фестивалі, що відбувся 7 вересня в Братиславському замку за ініціативи та сприяння Посольства України в Словацькій Республіці, за організації низки українських громадських організацій та ініціатив у Словаччині. Ця подія стала майданчиком для презентації культури українських звичаїв, традицій, кухні та мистецтва в Словаччині. У рамках музичної програми фестивалю пройшов концерт з нагоди відзначення 33-ї річниці Незалежності України під назвою «Звуки України» у виконанні Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії та солістів опери, українців, які зараз живуть та працюють у Братиславі.

Харківський кросовер-оркестр Prime Orchestra провів великий гастрольний тур у Туреччині, де представив програму DANCE SYMPHO SHOW 80s-90s. Тур тривав з 8 по 21 вересня в таких містах, як Ізмір, Денізли, Анталія, Конья, Кайсері, Газіантеп, Адана, Мерсін, Ескішехір, Стамбул, Анкара, Бурса.

Світова прем'єра «Щоденника самотності» українського композитора Олександра Родіна відбулася у концертному залі Бруклінської консерваторії (США). Цей опус для фортепіано в чотири руки і скрипки композитор створив

спеціально на замовлення організації «Off the Chamber» за сприяння Brooklyn Arts Council.

Український бандурист Тарас Яницький дав концерт в Анкарі 24 вересня в межах міжнародного фестивалю «Культурний шлях». Акомпанували артисту піаніст Рустам Рахмедов та скрипалька Назік Рахмедова.

Український творчий проєкт «Культурний десант» розпочав другий етап американського туру, який цього разу охопить південну частину США. Його головна мета – познайомити американців з українською культурою, а також висловити вдячність за підтримку нашої країни. Один із перших концертів за програмою туру відбувся 17 вересня в Українському домі в Вашингтоні. «Культурний десант» є творчим підрозділом ЗСУ, до складу якого входять артисти, які були професійними музикантами до війни, а зараз перебувають на військовій службі.

Театр В Україні

У межах XXVI Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії», що проходив з 7 по 16 вересня у Херсоні, Миколаєві та Києві, зокрема, онлайн пройшла зустріч із американським драматургом Доном Нігро, а в змішаному форматі – круглий стіл «Театр України: мистецтво під обстрілами», проведений спільно з Єльським університетом (США). Також фестиваль представив одну з постановок у польському місті Легниця. Так, 13 вересня Театр Хелени Моджаєвської у Легниці, який долучився до фестивалю онлайн, показав виставу «Гамлет, принц датський» В. Шекспіра.

Львівський національний театр імені Марії Заньковецької першим в Україні поставив мюзикл «Чарлі і шоколадна фабрика» Роальда Дала. Прем'єра відбулася 21 та 22 вересня. Поставила виставу Н. Сиваненко. Мюзикл, який представлено за домовленістю з Music Theatre International (Лондон, Велика Британія), звучав в українському перекладі авторства Віктора Морозова та у супроводі оркестру театру.

11 вересня Івано-Франківський національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка презентував першу прем'єру 86-го театального сезону – камерну постановку словенського режисера Томі Янежича «1975». Вистава об'єднала міжнародну постановочну команду: митців зі Словенії, Хорватії, Сербії та Італії.

За кордоном

Оперу GAIA-24, яку композитори Лабораторії сучасної опери Орега Аперта Ілля Разумейко та Роман Григорів присвятили руйнівним наслідкам підриву росіянами Каховської ГЕС, було показано 18 вересня у Відні (Австрія), де вона відкрила фестиваль Musiktheatertage Wien. Створення опери було профінансовано Стабілізаційним фондом культури та освіти 2023 Федерального міністерства закордонних справ Німеччини та Goethe-Institut.

Артисти Одеського національного академічного театру опери та балету, у межах гастрольного туру Грецією, представили балетні вистави «Жизель»

Адольфа Адана, «Баядерка» Людвіга Мінкуса та «Червону шапочку» на музику композиторів XVIII–XX століть в афінській концертній залі «Мегарон». А в одному з найстаріших театрів світу – «Іродіум» – показали сценічну кантату Карла Орфа «Carmina Burana».

Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр гастролював у Словаччині. 9 вересня на сцені Národné divadlo Košice у Кошице трупа показала свою нову виставу – «Гра в правду», створену в рамках грантової програми «Культура без бар'єрів» від Українського культурного фонду. Наступними цю виставу побачили румунські глядачі на малій сцені Teatrul de Nord у м. Сату-Маре.

У Бруклінському центрі досліджень театру в Нью-Йорку (США) 18 вересня пройшов показ документальної вистави «Щоденник війни: Жінки», створеної на основі подкасту української мисткині Д. Коломієць. До вистави, яку показали у Нью-Йорку, увійшло сім історій українок: І. Цибух, О. Нікуліної, Ю. Кочетової, Т. Кузьменко, А. Шевченко (STASIK), О. Булкіної, В. Михайловської. Їх читали американські акторки Сюзанна Шадковські, Аннабель Кеппер, Мерлінда Акінделе, Тесса Вайнланд, Агнес Енхтамір, Калі Сайкс та Тат'єн Гендрікс-Теллефсен. Режисеркою вистави стала американка Муза Герніс. Усі кошти від показу вистав передадуть Добровольчому медичному батальйону «Госпітальєри».

Кіно

В Україні

З 12 по 18 вересня у столичних кінотеатрах «Жовтень» та «Кіно42» проходив 13-й фестиваль короткометражних фільмів KISFF. Цьогоріч він вперше отримав підтримку підпрогами «Медіа» «Креативної Європи», завдяки чому сформував найбільшу програму європейських стрічок за всю історію фестивалю. Було представлено 40 тематичних програм та 70 кінопоказів про пошуки ідентичності, небінарність, соціальні зміни і потрясіння, гендерні питання тощо. Відкриття відбулося показом фільму Леоса Каракса «Це не я», прем'єра якого відбулася на цьогорічному Каннському кінофестивалі. У міжнародному конкурсі нагороду за найкращий фільм від журі Спільки кінокритиків України здобула стрічка Самюеля Суффрена «Мрії, мов паперові кораблики» (Гаїті). Нагороди за найкращі фільми міжнародного конкурсу вручило і міжнародне журі. Володарем Гран-прі Міжнародного конкурсу від журі KISFF став фільм «Дикуни великого Торонто» режисера Солмунда МакФерсона (Канада). А першу спеціальну відзнаку – «Красиві чоловіки» Ніколаса Кеппенса «за серйозний і тонкий погляд на вразливість чоловіків, які стикаються з власною тілесністю та дружбою». Друга спеціальна відзнака: фільм «Ручка для шульги» Адаса Бурксайтіса (Литва). KISFF співфінансується програмою Creative Europe Європейського Союзу та відбувається за підтримки Міжнародного Вишеградського фонду, Goethe-Institut в Україні, Польського Інституту у Києві та Чеського центру у Києві.

Із 20 по 22 вересня в Закарпатському академічному обласному театрі ляльок «Бавка» в Ужгороді у межах V Карпатського гірського міжнародного кінофестивалю глядачі переглянули 30 повних та короткометражних стрічок про гори, туризм та суспільство із понад 15 країн. Цього року лауреатів обирали як глядачі шляхом голосування після перегляду фільмів, так і кінокритики. За підсумками глядацького голосування, кращими, зокрема, у номінаціях «ігровий» та «анімаційний» стали фільми, відповідно: «Моя дівчинка», режисерка Кароліна Офелі (Франція) та «Антеор», режисер Патріс-Жосеф Блан (Франція). Переможці голосування від Спілки кінокритиків України: повнометражний документальний конкурс – «На своїх двох», реж. Олів'є Луї Ламбер (Франція); короткометражний документальний конкурс (суспільство) – «Найцікавіший куточок у світі», реж. Робо Мігали (Словаччина); короткометражний документальний конкурс (спорт) – «Повернення мами», реж. Міколай Янік (Польща); короткометражний ігровий конкурс – «Вамбора», реж. Лор'є Фурньо (Франція); короткометражний анімаційний конкурс – «Копита і ковзани», реж. Ігнас Мейлунас (Литва); спеціальна відзнака у повнометражному документальному конкурсі – «Шлях лишайників», реж. Одржей Вавречка (Чехія). Фінансування Карпатського гірського міжнародного кінофестивалю здійснюється зі Стабілізаційного фонду культури та освіти 2024 Федеральним міністерством закордонних справ Німеччини та Goethe-Institut.

4–8 вересня на локаціях інноваційного парку UNIT.City у Києві проходив 11-й міжнародний фестиваль анімації LINOLEUM. У міжнародному конкурсі за головний приз змагалися 33 роботи. Найкращу з них обирали польська режисерка анімації Марта Магнуська; режисерка й аніматорка з Роттердама Нінке Дойц; співкуратор Dok Leipzig, незалежний режисер-аніматор з Берліна Мальте Штайн. Спеціальну відзнаку журі отримала стрічка «Кроляче життя» Мансі Махешварі з Великої Британії. Конкурс комерційної анімації цього року оцінювало журі, у складі якого серед іноземців були член Американської кіноакадемії напрямку короткометражних та повнометражних анімаційних фільмів Лей Лей та угорська режисерка анімаційних фільмів, ілюстраторка Луца Тот. Нагороду за найкращий фільм у конкурсі комерційної анімації здобула робота «Вмирання для початківців» Емілі Доун з Великої Британії. Спеціальні відзнаки журі у цій категорії отримали: музичне відео на пісню «Мій шлях» авторства режисерки Джесіки Б'янкі з Аргентини; трейлер Фестивалю єврейського кіно у Маямі Дафні Авадіш Голан (США, Нідерланди). LINOLEUM 2024 відбувся за підтримки Українського культурного фонду, Австрійського бюро кооперації у Львові, Ukraine Office Austria, Польського Інституту у Києві, Українського Інституту та Британської Ради в Україні.

З 20 по 22 вересня відбувся Запорізький міжнародний кінофестиваль ZIFF. Міжнародна конкурсна програма об'єднала вісім короткометражок з різних куточків світу: Італії, Індонезії, Іспанії, Південно-Африканської Республіки, Мексики, Китайської Народної Республіки, США, Польщі, Бразилії. Кращим короткометражним іноземним фільмом став «Три спроби Надії» (реж. Освальдо Мартінес з Мексики).

Офіційна церемонія відкриття п'ятого щорічного українсько-болгарського фестивалю етнографічного та антропологічного кіно «ОКО» відбулася 8 вересня в місті Болград на Одещині, а вже за два місяці у Софії стартує болгарська частина заходу. Організатори ювілейного кінофесту підготували для гостей понад 100 фільмів з 61 країни світу. Цього року, крім документалістики, в програму було включено ігрові та анімаційні стрічки. Міжнародні стрічки демонструвалися в межах повнометражного та короткометражного конкурсів «ОКО GLOBAL». Головний приз – ОКО Jury Grand Prize – отримав анімаційний фільм «Маріуполь. Сто ночей» (реж. Софія Мельник, Україна/Німеччина). Спеціальні відзнаки журі здобули фільми: «Нічого особливого» (реж. Єфрат Бергер, Франція/Ізраїль); «Світло світла» (реж. Нерітан Зінксірія, Греція). Журі також відзначило в окремих категоріях: найкращий короткометражний нон-фікшн фільм – «Сестри вітру» (реж. Хулія Каррісо Соланас, Аргентина); найкращий короткометражний анімаційний фільм – «Наша уніформа» (реж. Єгане Могаддам, Іран); найкращий короткометражний ігровий фільм – «Ахерон» (реж. Мануель Муньйос Рівас, Іспанія); за найкращу етнографічну репрезентацію – «Все далі й далі» (реж. Полен Лі, Камбоджа). Глядачі фестивалю теж мали можливість обрати своїх фаворитів. Приз глядацьких симпатій отримав фільм «Поема для маленьких людей» (реж. Іван Сауткін, Україна/Литва), а Приз міста Болград – «Балада про самозваного лицаря Желяза і вогнедишного дракона Димча» (реж. Пенко Гелев, Болгарія). У секції «ОКО Хіти» відбулася українська прем'єра стрічки, яка здобула перемогу в Каннах та номінувалася на премію «Оскар». Це – робота «Чотири дочки» режисерки Каутер Бен Ханії (Туніс). Також у цій секції фестиваль представив популярні болгарські стрічки останніх років.

В Івано-Франківську 21–27 вересня тривав міжнародний фестиваль короткого метру 4:3. У межах другої ретроспективи вперше в Україні відбувся показ знакових стрічок американської режисерки Келлі Райхардт. Фільми ретроспективної програми «Американська мрія: ретроспектива Келлі Райхардт»: «Болотиста річка» (1994); «Ода» (1999); «Обхід Міка» (2010); «Перша корова» (2019).

20 вересня в столичному готелі «Дніпро» відбувся прем'єрний показ документального фільму «Всетурбота. Фільм про людей, прикутих до своїх домівок». Стрічка виготовлена в межах українсько-швейцарського проекту «Діємо для здоров'я» за підтримки Посольства Швейцарії в Україні. Над її створенням працювала команда агенції One Health у співпраці з «Tabor продакшн».

За кордоном

У програмі 81-го Венеційського міжнародного кінофестивалю в Італії (28 серпня – 7 вересня) відбулися світові прем'єри двох українських фільмів: 2 вересня – повнометражного ігрового дебюту Жанни Озірної «Медовий місяць» (в секції *Viennale College Cinema*), а 4 вересня – документальної стрічки «Пісні землі, що повільно горить» Ольги Журби (секція «Поза конкурсом – нон-фікшн»). На кіноринку Венеційського фестивалю було презентовано

документальну драму «Ярослав Мудрий – тесть Європи». Стрічку виробництва ГО «Укркінофест» знято за підтримки держави. Учасники кіноринку у Венеції мали змогу переглянути 30-хвилинний фрагмент фільму. На підтримку України в рамках фестивалю пройшов «Український день», де відбулася дискусія за участі ключових представників української та міжнародної кіноіндустрії.

Три фільми, пов'язані з Україною, було показано на 49-му Міжнародному кінофестивалі у Торонто (TIFF), що проходив з 5 по 15 вересня. Зокрема 7 вересня відбулася світова прем'єра дебютного повнометражного фільму режисера Павла Острікова «Ти – космос» (в межах офіційної програми Discovery). Також у фестивалі взяла участь копродукція України та США «Віктор» (режисура – французького документаліста Олів'є Сарбі). Новий фільм поляка Даміана Коцура «Під вулканом», що теж змагався в Торонто, є польською продукцією, але присвячений Україні. Він розповідає про українську родину на початку повномасштабного вторгнення.

Науково-фантастична трагікомедія «Ти – Космос» режисера Павла Острікова здобула перші міжнародні нагороди на Festival Européen du Film Fantastique de Strasbourg, який проходив з 20 по 29 вересня у Страсбурзі (Франція). Фільм отримав головну відзнаку фестивалю – Golden Ocotopus, а також нагороду Silver Melies, яка відкриває шлях до змагань за нагороду європейського жанрового кіно – Golden Melies. «Ти – Космос» є дебютною стрічкою українського режисера та сценариста Павла Острікова, створеною за підтримки Держкіно, Європейського фонду солідарності для українських фільмів (ESFUF), Netflix Fund for Creative Equity й Української кіноакадемії.

Документальна стрічка «Джамала: Пісні свободи»/«Jamala. Songs of freedom», створена командою американської міжнародної суспільної телерадіокомпанії «Голос Америки», переміг на міжнародному кінофестивалі корпоративних фільмів Cannes Corporate Media & TV Awards у Каннах (Франція) в категорії «Людські та соціальні проблеми» й отримав статуетку «Золотий дельфін».

Мстиславу Чернову, українському журналісту та режисеру, присуджено найвищу нагороду цьогорічної виставки International Broadcasting Convention 2024 – International Honour for Excellence (Міжнародну відзнаку за досягнення) – за роботу над фільмом «20 днів у Маріуполі». International Broadcasting Convention – щорічна виставка, присвячена мовленню та електронним медіа. Нагородження відбулося в Амстердамі (Нідерланди).

Український документальний фільм «Мирні люди» режисерки Марини Карпович став одним із п'яти номінантів премії глядацьких симпатій LUX Audience Award 2025, заснованої Європарламентом та Європейською кіноакадемією. Переможця визначатимуть онлайн-голосуванням та оголосять у квітні 2025 року на церемонії в Європейському парламенті в Брюсселі (Бельгія).

Ukrainian Institute London проводив в кінотеатрі Curzon Soho у столиці Великої Британії з 19 по 22 вересня свій щорічний Фестиваль українського кіно, тема якого цього року – «Рефлексії». На фестивалі, зокрема, було

представлено фільми: «Клондайк» Марини Ер Горбач; «Місія 200» В. Сидька; «Мирні люди» О. Карпович; «Земля» Олександра Довженка.

Покази фільму «Будинок „Слово”. Нескінчений роман» режисера Тараса Томенка відбулися у США: 18 вересня – у Чикаго, а 19 вересня – у Філадельфії. Виробництво фільму здійснила компанія Fresh Production Group за підтримки Державного агентства України з питань кіно та Міжнародного благодійного фонду «Солідарність».

Трилер С. Томащук «Між нами» став першим українським фільмом, випущеним на Amazon Prime власними силами без залучення американських агрегаторів. Напередодні відбувся реліз у кінотеатрах США. Ініціатором дистрибуції фільму стали продюсерка Поліна Герман та Аліна Лідич, незалежний диджитал дистрибутор (Лос-Анджелес).

Документальна стрічка «Україна: Життя під ударом» про життя у Харкові після початку повномасштабного російського вторгнення від голлівудської акторки та посолки доброї волі ООН Кейт Бланшетт стала доступною для перегляду на стримінгах: Amazon Video, Apple TV та Channel 4.

Візуальні мистецтва

В Україні

Упродовж 16–24 вересня в Ужгороді відбувалася артрезиденція «ЄС-Україна: стійкий взаємозв'язок, єдина спадщина, спільне майбутнє», в якій взяли участь 20 митців з України, Німеччини, Бельгії, Румунії, Латвії та Литви. Вони працюють у різних техніках: від графіки та фотографії до інтерактивного перформансу й мультимедійних інсталяцій. Під час резиденції учасники створили мистецькі проекти, які 22 вересня презентували на виставці в артпросторі «Ліс». Артрезиденція – фінальна частина проекту культурного обміну, організованого за підтримки Євросоюзу. У його межах митці з України та ЄС відвідали Київ, Львів, Берлін і Потсдам та взяли участь у мистецьких подіях та обговореннях, що стосуються культурної дипломатії. В Ужгороді учасники не лише працювали над індивідуальними роботами, а й брали участь у проектах колег. В індивідуальних та спільних творчих роботах, представлених на виставці, учасники резиденції висловили свої погляди на спільний культурний досвід України на ЄС.

Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького з 5 по 22 вересня запросив на виставковий проєкт «UKRAFT: зустріч французьких та українських митців», ініційований французькою мистецько-культурною асоціацією «La Vie en Relief» («Життя в рельєфі»). Асоціація, за підтримки французьких муніципалітетів м. Монпельє та м. Клермон-Ферран, запропонувала організувати мистецький проєкт, який сприяв би поглибленому обміну та зустрічам французьких і українських художників. До уваги відвідувачів було представлено близько 60 творів мистецтва (живопис, графіка, скульптура, металопластика) 16 художників з обох країн. Куратор проєкту – Стефан Далмат, голова асоціації «La Vie en Relief».

За кордоном

Ілюстрація українського художника Сергія Майдукова до видання «Російський колоніалізм» українського журналіста Максима Еріставі отримала відзнаку Highly Commended Book Cover («Високо оцінена обкладинка») у професійній категорії престижної премії для ілюстраторів World Illustration Awards 2024. Міжнародний конкурс на здобуття премії щорічно організовує Британська асоціація ілюстраторів. Метою конкурсу є визнання та популяризація найкращих досягнень в галузі ілюстрації по всьому світу.

Серед учасників міжнародної виставки ремесел «Номо Faber 2024: Подорож життя», яка відбувалася з 1 по 30 вересня у Венеції (Італія), були митці з більш ніж 70 країн, які практикують ремесла як сучасні мистецькі практики, і, зокрема, троє українців: скульпторка, витинанкарка Дар'я Альошкіна; Ася Козіна, художниця і скульпторка, яка працює в унікальній авторській техніці паперової скульптури та паперового рельєфу; Боб Бассет (Сергій Петров), митець, який створює речі в жанрі техно-романтизму, працює зі шкірою, металом, каменем, деревом, кісткою, керамікою та склом.

У центрі Парижа відбулося відкриття виставки «Заради листа» на підтримку українських полонених, які утримуються країною агресором – росією. Проект складається з двох частин – портретів жінок з родин полонених, які борються за свободу своїх близьких, та аналогових, цифрових та анімованих колажів, створених завдяки фотографіям Олени Морозової і роботам 21 колажистки. Кураторками виступили дві мультимедійні мисткині – Катя Сита та Аннет Сагаль. Інформаційний супровід надав Центр громадянських свобод. Виставку організовано спільноту #моєміністерствокультури, під патронатом артпроектів CUTOUT COLLAGE та за підтримки французького галериста Ксав'є Граса та його галереї Le Bonheur est Dans L'instant.

У столиці Австрії Відні з 21 по 28 вересня діяла австрійсько-українська мистецька виставка під назвою «1 грам життя» на тему зерна та цінності людського життя крізь призму війни в Україні. Захід пройшов на території колишнього хлібозаводу Ankerbrotfabrik та ферми, які використовуються як культурні простори. Виставку організовано Яною Гринів, засновницею мистецької платформи Art Contact Ukraine (Відень). В експозиції зокрема, були представлені серія фотографій від української художньої фотографині Марти Сирко «Скульптура»; рушник, вишитий українкою Оксаною Гринів, із символами землі та зерна; її ж аудіовізуальна інсталяція «Кардіограма війни»; колаж української мисткині Елен Літорель під назвою «У мене не було свят...»; роботи київського фотографа Павла Мазая, а також австрійської мисткині Крістіни Гелени Роміер під назвою «Одиниці вартості».

З 16 серпня по 22 вересня у німецькому місті Ессен у межах Рурської бієнале 2024 року діяла міжнародна мистецька виставка, розгорнута у просторах шахти Цольферайн, об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Виставка об'єднала історичні та сучасні твори художників із колишньої соціалістичної Східної Європи, досліджуючи ландшафти, які перебувають у стані розвитку або зникнення. До експозиції увійшли роботи таких українських художників, як Марта Дяченко (Київ/Берлін), Юлія Голуб, Яна Гунстгаймер, Нікіта Кадан, Жанна Кадірова, Юрій Єфанов.

В Любліні, в галереї Центру міжкультурних творчих ініціатив «Rozdroża», з 23 по 29 вересня діяла виставка у межах міжнародного проєкту «Український театральний костюм ХХ–ХХІ ст. Ідентичність, контекст, ландшафт». Захід проходив за підтримки Українського інституту. Проєкт реалізує ГО «Галерея сценографії» у партнерстві з Музеєм театрального, музичного та кіномистецтва України, Фондом розвитку територіального маркетингу PLACE ID (Польща) за підтримки Українського культурного фонду. Експозиція представила світлини робіт художників ХХ століття, зокрема В. Меллера, А. Петрицького, М. Кипріяна. Також були виставлені роботи митців різних поколінь, регіонів, шкіл і стилів: Г. Іпатьєвої, О. Поліщук, Д. Колота, Н. Ридванецької, О. Татарінова, І Кульчицької, Ю. Зауличної, Л. Душиної та куратора проєкту Б. Поліщука. Крім того, були і студентські роботи.

Проєкт української фотографки Ганни Грабарської з її фотокниги «Моя мама хоче повернутися додому», а також саме видання було представлено 13 вересня на фестивалі BredaPhoto у Нідерландах. Світлини презентували в межах проєкту Grounding. Stories of migration («Заземлення. Історії міграції») – колаборації фестивалю BredaPhoto з платформою FotoDok. Загалом виставка об'єднала роботи семи митців, які розповідають історії про міграцію першого покоління, про тих, хто приїхав до Нідерландів за власним вибором чи обставинами. Це роздуми про процеси формування ідентичності та оселення в діаспорі.

30 вересня в Анкарі Посольство України в Туреччині відкрило виставку українського фотомитця Е. Крижанівського «Brave to be Strong», присвячену Дню захисників та захисниць України. Вона демонструє героїзм, незламність і силу духу українського народу під час російсько-української війни. Представлено кадри, зняті під час оборони Києва, бойових дій на Херсонському та інших напрямках, а також кадри, що документують воєнні злочини російських окупантів у Ірпені та Бородянці.

На основі малюнків українських художників Олега Семака та Олексія Войтиха афганські майстрині виткали килими. Проєкт Ukraine War Rugs, що поєднує традиційну афганську творчість та роботи українських митців, започаткували воєнні кореспонденти Євгенія та Філіп Мальцани. Нині колекція складається з трьох килимів: «Москва», «Українська мрія» та «Сонце Донбасу».

Музеї. Охорона культурної спадщини

В Україні

В Україні запускають проєкт ARK III (Ковчег), що реалізується в рамках ініціативи «Підтримай українську культуру», і спрямований на збереження культурної спадщини за допомогою цифровізації. Відповідну декларацію у Львові підписали Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» та Міністерство культури Чеської Республіки. Проєкт передбачає роботу двох мобільних станцій вартістю 10 та 20 млн крон, що дозволять оцифрувати старовинні манускрипти та зробити 3D-сканування культурних об'єктів. Національний заповідник «Києво-Печерська лавра» стане базовим центром для

навчання українських фахівців. Проєкт ініційовано Міністерством культури та стратегічних комунікацій України і Міністерством культури Чехії та буде реалізовано Національним заповідником «Києво-Печерська лавра» у співпраці з чеським Фондом родини Карела Комарека (KKFF), який забезпечує фінансову підтримку ініціативи. Старт проєкту ARK III заплановано на весну 2025-го, він триватиме два роки.

Сім пам'яток архітектури місцевого значення у Львові зазнали пошкоджень від ракетної атаки 4 вересня. Всі ці будівлі розташовано в історичному ареалі та буферній зоні ЮНЕСКО і внесено до державного реєстру нерухомих пам'яток України. Після російського ракетного обстрілу готовність допомогти у відновленні пошкоджених будівель висловила Республіка Польща. Мер Львова А. Садовий закликав український і міжнародний бізнес долучитися до відбудови міста. Першою до ініціативи доєдналася компанія Carlsberg, яка заявила про внесок розміром у 50 тисяч євро. Також до кампанії приєднався Благодійний фонд Шона Пенна в Україні CORE із внеском у 100 тисяч доларів. Згодом про участь у проєкті повідомили компанії Kormotech і Enzym Group, задонативши на відбудову 5 мільйонів гривень.

5 вересня в Києві проходила конференція «Культурна спадщина в Україні: від збереження до повоєнного відновлення», яку проводило Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні у партнерстві з Національною спілкою архітекторів України, Українським Інститутом, Українським культурним фондом, House of Europe та Міністерством культури та інформаційної політики України. Гості та учасники мали змогу ознайомитися з актуальними можливостями програм підтримки сектору, презентаціями проєктів та ініціатив зі збереження матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, а також взяти участь у воркшопах та сесіях обміну досвідом від українських та міжнародних професіоналів сектору, круглих столах та сесіях фасилітації створення нових партнерств. У фокусі уваги заходу були музейна та виставково-експозиційна сфери, збереження архітектурної спадщини України та бібліотечна і архівна справа.

Дарунок від німецького донора – вакуумні реставраційні столи – передано за сприяння Українського центру допомоги мистецтву Ukraine Art Aid Center відділу наукової реставрації, консервації та експертизи Національного заповідника «Києво-Печерська лавра», а також Львівському фаховому коледжу декоративного й ужиткового мистецтва ім. Івана Труша та Львівській національній академії мистецтв. Один зі столів призначено для потреб музейної спільноти.

У Львові при Національній академії мистецтв відкриють школу реставрації, яка забезпечить навчання за європейськими стандартами – міське керівництво уклало угоду про співпрацю з міжнародними партнерами. Перший в Україні пілотний проєкт із запровадження неформального навчання для ремісників – реставраторів виробів з дерева, металу та декоративних штукатурок і ліпнини – втілюватиметься за фінансового сприяння німецького Фонду ім. Ебергарда Шьока і за підтримки ЮНЕСКО. Відповідну угоду про співпрацю підписали міський голова Львова Андрій Садовий, директор відділу партнерств

Бюро стратегічного планування ЮНЕСКО Жюльєн Пелло, директор Фонду ім. Ебергарда Шьока Петер Мьоллер та ректор Львівської національної академії мистецтв Василь Косів.

За кордоном

В Українському музеї в Нью-Йорку (США) разом з виставкою «Олександра Екстер: сцена – це світ» було відкрито й експозицію її сучасників та інших українських митців «Воля: український модернізм», де представлено твори Олександра Архипенка, Давида Бурлюка, Олександра Богомазов, Марії Синякової та Василя Єрмилова.

18 вересня у Національному музеї Литви розпочався міжнародний виставковий проєкт «Київська Русь. Витоки». Виставка проходить під патронатом Президента Литовської Республіки Гітанаса Науседи до 30 березня. Про історію Київської Русі розповідається за допомогою автентичних археологічних знахідок з України, Польщі, Латвії, Естонії, Швеції, Норвегії та Литви. Від України у проєкті беруть участь Національний музей історії України, Археологічний музей Інституту археології НАНУ, Запорізький обласний краєзнавчий музей та Львівський історичний музей. З українських музеїв на виставку привезено понад 300 експонатів загальною вартістю понад 10 мільйонів євро.

У художньому музеї Лувр-Ленс (Ленс, Франція) до 2 червня 2025 року проходить виставка «Ікони з України», на якій представлено ікони з Музею Ханенків. У лютому 2022 року Лувр і Музей Ханенків об'єднали зусилля задля порятунку видатних українських творів. За підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України та Міжнародного альянсу із захисту спадщини в зонах конфліктів (Aliph) 16 ікон покинули музей для тимчасового використання на час війни. На виставці, куратором якої є Максимільєн Дюран, представлено чотири з цих рідкісних ікон, що ілюструють поєднання західних впливів з візантійською традицією 17 століття, включно з роботами критського художника Теодороса Пулакиса.

Виставка Харківського літературного музею «Антитекст» розпочала свою роботу 30 вересня у Берліні (Німеччина). Її мета – показати, що відбувалось з українською культурною спадщиною, яка не вписувалась в межі офіційної доктрини СРСР. У виставці «Антитекст» на прикладах музейних предметів з колекції Літмузею йдеться насамперед про методи культурного геноциду. На підтримку виставки «Антитекст» медіа «Читомо» спільно із Харківським літературним музеєм та за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) запустило спецпроєкт про стирання і резистентність української літератури – «Стирання слова». Його мета – розповісти про втрати і силу стійкості української літератури і її творців, про ті важливі історії та імена, які намагалися стерти і водночас про тривання українського літературного процесу попри все.

У межах ініціативи першої леді з поширення української у світових пам'ятках україномовні аудіогіди запрацювали в Бельгії та Німеччині. Зокрема аудіогід з'явився у Музеї старого мистецтва, Музеї межі століть та Музеї Рене Магрітта, які входять до Королівських музеїв витончених мистецтв Бельгії –

комплексу музейних закладів у Брюсселі, де зберігається велика колекція живопису та скульптури. Ще один аудіогід – у художньому музеї Барберіні (Потсдам, Німеччина), відомому своєю колекцією пейзажного живопису світових імпресіоністів та постімпресіоністів. Проєкт реалізувало Посольство України в Німеччині спільно з представництвом Українського інституту.

Література В Україні

Ульф Штольтерфот, Ульріке Альмут Зандіг, Урсула Крехель із Німеччини, Роберт Проссер із Австрії, Юрг Галтер зі Швейцарії взяли участь у XV Міжнародному поетичному фестивалі MERIDIAN CZERNOWITZ, який цьогогоріч тривав у Чернівцях з 6 до 8 вересня. У програмі заходів – літературні читання, презентації нових книжок, лекції, публічні інтерв'ю тощо.

27–29 вересня у Хмельницькому відбувся сьомий літературно-перекладацький фестиваль Translatorium, який організовує однойменна ГО у партнерстві з Управлінням культури і туризму Хмельницької міської ради. Проєкт підтримує Європейський Союз за програмою House of Europe. Тема події цьогогоріч – «Переклад як спосіб пам'ятати». Серед учасників – іноземні поети та перекладачі Рімас Ужгіріс з Литви, Марцін Гачковський і Розе Аріель з Польщі. Також у фестивалі взяв участь боснійський фотожурналіст Дамір Шаголь. За його участі відбулася розмова у рамках відкриття фотовиставки, присвяченої впливу війни на мову на прикладі боснійського повоєнного досвіду. Закриттям фестивалю став міждисциплінарний перформанс на основі хайку Макса Лижова «Археологія літератури». Цей проєкт є переможцем грантової програми Per Forma, яку здійснює платформа Kyiv Contemporary Music Days за підтримки Performing Arts Fund NL та Міністерства освіти, культури та науки Нідерландів для розвитку сектору перформативних мистецтв в Україні.

Оголошено 10 проєктів-переможців стипендійної програми для нефікшн-авторів від Норвезької асоціації авторів і перекладачів нефікшн-літератури та Українського ПЕН, покликаної підтримати українських письменників і журналістів, які працюють у різних жанрах нефікшн-письма (есеїстика, біографія, репортаж, інтерв'ю тощо), і допомогти зафіксувати в документальній літературі досвід війни, що її українське суспільство проживає з 2014 року. Переможці програми були відібрані журі з-поміж 101 зголошення, які надійшли на конкурс. У межах програми буде надано 10 стипендій розміром €5000 (у гривневому еквіваленті) кожна. Результатом програми для кожного стипендіата має стати нефікшн-книжка, опублікована в українському видавництві до 30 листопада 2025 року.

За кордоном

Цьогогоріч Україна вперше офіційно була представлена на Будапештському міжнародному книжковому фестивалі, що проходив з 26 по 29 вересня в столиці Угорщини. Український національний стенд організували Товариство української культури в Угорщині, Фондація української книги UNABOOK та

Посольство України в Угорщині, також до ініціативи долучились МКСК України та Український інститут книги. Відвідувачі стенда мали можливість ознайомитися з українською літературою від видавництв «Віват», «Ранок», «Кліо», «Карпати» та ГО Gen. Ukrainian. У рамках фестивалю відбулася презентація двомовної антології «Поетична вАрта. Українська поезія спротиву» від Фондації української книги в Угорщині. Збірку упорядкував український письменник і публіцист Михайло Жайворон, передмову до неї написав український письменник, член Британського ПЕН-клубу Ігор Павлюк. Переклад угорською здійснила Тімеа Тімко.

Книжка Олександра Гавроша «Врятувати Тараса Шевченка», видана харківським видавництвом «Фоліо», увійшла до Почесного списку Міжнародної ради з книг для молоді ІВВУ (Базель, Швейцарія). Також у списку ІВВУ цього року представлені український художник Ростислав Попський – ілюстраціями до книжки «Там, де блукають сніг» (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА») та перекладачка Ганна Яновська – віршованим перекладом книжки «Як знайти лева» (видавництво «Ранок»). Вручення дипломів Почесного списку Міжнародної ради з книг для молоді відбулося 1 вересня в італійському місті Трієст під час 39-го Всесвітнього конгресу ІВВУ.

Книжка А. Любки «Щось зі мною не так» вийшла друком у Вільнюсі (Литва), в межах програми підтримки перекладів Українського інституту книги (УІК) Translate Ukraine 2024. Збірку оповідань опублікувало видавництво Leidykla «Gelmės» у перекладі Донати Рінкевічіне. Ще одне видання, яке вийшло у межах програми підтримки перекладів УІК, – роман «Завод» українського письменника Ігоря Мисяка (незалежне американське видавництво Atthis Arts). Роман переклали англійською Євгенія Дуброва та Ганна Лелів.

Бібліотеки

В Україні

XIV Львівський міжнародний бібліотечний форум «Бібліотека: вічні цінності перед викликом змін» пройшов 18–21 вересня у змішаному форматі і зібрав понад 100 учасників наживо у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка та понад 150 учасників дистанційно на платформі ZOOM. Частиною програми форуму став круглий стіл «Здобуття цифрових навичок у бібліотеках – хабах цифрової освіти». Це вже другий етап проекту, який реалізується у партнерстві з «Проєктом підтримки Дія» Програми розвитку ООН (UNDP) в Україні за фінансування Швеції. У перерві між доповідями для присутніх наживо було проведено презентацію інтерактивної виставки з медіаграмотності «Усюди завжди» (за сприяння Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ IFLA), яка впродовж вересня мандруватиме бібліотеками Львова. У межах Форуму відбулася ще одна виставка «Весь Кафка», підготовлена Goethe-Institut в Україні спільно з Львівською муніципальною бібліотекою, – до 100-річчя від дня смерті письменника. Відвідувачі Львівської медіатеки мали змогу ознайомитися з виставкою плакатів, в основу якої покладено комікс-біографію Ніколаса Малера «Весь Кафка» та виставкову концепцію Літературного дому в

Штутгарті, взяти участь в інтерактивній вікторині, скористатися книжковою колекцією про Франца Кафку та переглянути VR-фільм.

У рамках благодійної акції «Українським дітям – українську книгу!», що започаткована Держкомтелерадіо спільно з Офісом Президента України та МКСК, до Сполучених Штатів Америки доставлено партію українських видань від кращих вітчизняних видавництв, що незабаром з'являться на полицях бібліотек українських недільних шкіл у різних містах США.

За кордоном

1 вересня «Українську книжкову полицку», чергову з понад двохсот у всьому світі, було відкрито в Республіканській дитячій бібліотеці Азербайджану в Баку. Захід відбувся за підтримки посольства України в Азербайджані. 16 вересня українську книжкову полицку було відкрито у Барселоні (Іспанія). Понад 800 книг для дітей та підлітків було передано Генеральним консульством до п'яти бібліотек міста: Biblioteca Sagrada Família, Biblioteca Nou Barris - Aurora Díaz Plaja, Biblioteca Horta-Can Mariner, Biblioteca La Sagrera-Marina Clotet, Biblioteca Ramon d'Alòs-Moner. Церемонію урочистого відкриття полицки було організовано у визнаній в 2023 році найкращою бібліотекою світу – бібліотеці району Сан-Марті імені Габріеля Гарсії Маркеса. Також українська книжкова полицка з'явилася у бібліотеці Тіккуріла у фінському місті Вантаа. А в муніципальній бібліотеці Алмейда Гарретта у португальському місті Порту в рамках реалізації проекту «Українська книжкова полицка» відбулося відкриття стенда української літератури. Наразі тут відкрито доступ до понад 150 книг сучасної та класичної української літератури, книжок для дітей та про Україну.

Український ПЕН, у співпраці з Book Aid International (Лондон, Велика Британія), PEN International, English PEN, видавництвом Pineapple Lane (Велика Британія) та соціальним проектом «Гуманітарна Пошта України, передав бібліотекам України 27 тисяч книжок. Ці видання, як англійською, так і українською мовами, отримують книгозбірні по всій країні. Ця ініціатива є продовженням проекту «Незламні бібліотеки», який був започаткований у 2023 році з метою підтримки бібліотек, що зазнали руйнувань під час війни.

Благодійність

За кордоном

Національна капела бандуристів України імені Г. І. Майбороди проводить десяте благодійне концертне турне країнами Європи, щоб підтримати українську культуру, Збройні сили та популяризувати самобутнє мистецтво України. Наприкінці вересня – початку жовтня тривали благодійні концерти капели під назвою «З Україною в серці» у низці міст Португалії. Так, 27 вересня колектив виступив у Порту, 28 вересня – у Лейрії, 29 вересня – в Оейраші та Лісабоні, 30 вересня – в Еворі, а 1 жовтня – у Фару.

З 7 до 22 вересня в США пройшов другий етап масштабного міжнародного туру проекту «Culture VS War» за участі гурту «Антитіла». Проект «Culture VS War» – це серія документальних історій, що демонструють

правду про війну в Україні через історії знаних митців, що пішли до лав ЗСУ та діячів культури, що займаються активною волонтерською діяльністю. Окрім інформаційно-культурної мети американського туру в рамках проекту «Culture VS War», була і благодійна мета – зібрати кошти на користь Головного Управління Розвідки МОУ. Тур у США організовано гуртом «Антитіла» у партнерстві з фондом Revived Soldiers Ukraine та United Help Ukraine, за ініціативи та всебічної допомоги Асоціації «Дивись українське!», за підтримки Благодійного фонду «МХП-Громаді» та Ukrainian American Community Center, за сприяння Офісу Президента України, Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, Міністерства закордонних справ України, Головного управління комунікацій Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних сил України. У Філадельфії, Бостоні, Нью-Йорку, Чикаго, Міннеаполісі та Вашингтоні відбулися відкриті неформальні зустрічі гурту з американською і українською громадами. Ключовим моментом на кожному з заходів був показ документального фільму «Culture VS War» і відверта розмова музикантів з гостями після перегляду стрічки. Окрім того, гурт «Антитіла» також взяв участь у низці заходів з представниками уряду США, політиками, дипломатами, підприємцями та культурними діячами.

Рок-гурт «Океан Ельзи» розпочав наступну частину благодійного туру Help for Ukraine вже в рамках відзначення 30-річчя колективу. Європейська частина туру тривала з 13 до 27 вересня. Музиканти відвідали Ле Гран-Саконне і Цюрих (Швейцарія), Париж (Франція), Амстердам (Нідерланди), Барселону, Марбелью, Playa De La Américas (Іспанія), Ешторіл (Лісабон, Португалія). Частину коштів з продажу квитків та всі кошти з продажу благодійного мерчу й аукціонів гурт перерахує до фонду «Відкриті очі» на закупівлю автомобілів швидкої допомоги та обладнання до них.

У США відбувся благодійний аукціон мистецтва, організований галереєю «Мрія», на якому вдалося зібрати 1,3 мільйона гривень для українських дітей, які постраждали від війни в Україні. Кошти спрямують на допомогу через організацію BlueCheck Ukraine, засновану актором Лієвом Шрайбером. Було представлено картини Сальвадора Далі, Енді Воргола, а також роботи українських митців із колекції галереї «Мрія» та Rukh Art Hub.

Партнерство

Житомирська область та американський штат Індіана підписали Меморандум про співпрацю під час візиту губернатора штату Еріка Холкомбома до Києва, де він зустрівся з президентом України Володимиром Зеленським. Документ, який у присутності президента підписали голова Житомирської ОДА Віталій Бунечко та губернатор штату Індіана Ерік Холкомб, серед іншого, передбачає налагодження співробітництва та прямих контактів між театрами, музеями, творчими об'єднаннями, асоціаціями й фондами Житомирщини та штату Індіана.

У Львові вперше відбувався тиждень чесько-українського партнерства «Чеські сни», який тривав з 17 до 22 вересня. Чеська делегація ознайомилася з соціальними ініціативами, які Львову вдалося створити у час війни разом з

партнерами з інших країн. А ще привезли фестиваль «Чеські сни». Нині наймасштабнішою подією Року чеської музики є відзначення 200-річчя від дня народження чеського композитора, диригента, педагога XIX століття Бедрижиха Сметани і його твори могли почути львів'яни у Дзеркальній залі львівської опери. У Львові виступив дует чеських фортепіанних віртуозів: Олександр Клемент та Іво Каханек. В галереї «Дзига» було презентовано виставки: художниці Йогани Мерти і про життя чеського композитора Леоша Яначека. Також у рамках «Чеських снів» було представлено велику кінопрограму. Львів'яни могли подивитись чеські фільми, серед яких – «Чорний Петр» Мілоша Формана (1964), «Кубельце» Яна Гржебейка (1999), «Поїзди під пильним спостереженням» Їржи Менцела (1966).

Просвітництво. Аматорство В Україні

Медіапроект Ukraïner International запустив польську версію подкасту «Деколонізація». Разом з Україною буде вивчатися досвід Польщі, яка теж проходила викорінення імперської спадщини росії. Перший випуск польською вийшов 24 вересня, його гостями стали перекладачка української літератури Катажина Котинська та історик-україніст, культурний аніматор Мачей Пьотровський. Проект «Деколонізація» створено за підтримки Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та впроваджується Pact в Україні.

За кордоном

26–29 вересня у місті Страсбург (Французька Республіка) відбулася зустріч переможців конкурсу для дітей та молоді Young European Heritage Makers, який проходив в рамках спільної програми Ради Європи і Європейської Комісії «Дні Європейської спадщини». Делегації з України, Вірменії, Чорногорії, Словенії та Іспанії мали можливість поділитися своїм баченням європейської культурної спадщини та історії. Україну представляли учасники Зразкового театру «Дивосвіт» ЦКД Козівської селищної ради з містечка Козови, що на Тернопільщині, з роботою «Як Клубочок минувшину вивчав».

Культура і мистецтво для людей з інвалідністю

Департамент культури Луцької міської ради, Публічна бібліотека Луцької громади та громадська організація «Перспективи Волині» підписали угоду про співпрацю в реалізації проекту «Бібліотека для всіх». Його спрямовано на створення інклюзивного громадського простору для мешканців громади. Він є одним із дев'яти ініціатив, рекомендованих для підтримки в межах грантової програми «Партнерство заради відновлення», яку фінансує уряд Швеції разом із ПРООН в Україні. Мета – створити доступний простір для всіх мешканців, зокрема внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, матерів з дитячими візками та людей похилого віку.

Арттерапія

Культурний центр DRAMAN у Києві розпочав програму психологічної підтримки для дружин військовослужбовців, які навчатимуться театральних практик. Основна мета програми – покращити психоемоційний стану учасниць, зниження рівня стресу та тривоги, відновлення моральних сил, необхідних для підтримки військовослужбовців. Базою для занять є імерсивний театралізований тренінг «Метаморфози». Проєкт реалізується за підтримки Міністерства культури, освіти та науки Нідерландів, української громадської організації Kyiv Contemporary Music Days.

Матеріал підготувала

Ю. М. Темненко, провідний редактор
сектору ДЗК відділу НАУІ
Інформцентру з питань
культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,39. Б/т. Зам. 80. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12